

Norra sjukvårdsregionen

2026

**Verksamhetsplan organ-och
vävnadsdonation**

R-DAS Anneli Holst

R-DAL Magnus Almeling

2026-02-03

Inledning

I Socialstyrelsens föreskrifter för donation av organ och vävnader lyfts vårdgivarens ansvar för donationsfrämjande arbete särskilt fram. Ledningen av hälso- och sjukvården och tandvården ska vara organiserad på ett sådant sätt att den verkar för att möjliga donatorer identifieras och i övrigt främjar donation och försörjningen av biologiskt material för medicinska ändamål.

I oktober 2025 redovisade Socialstyrelsen sitt regeringsuppdrag att ta fram en nationell handlingsplan för att öka tillgången på donerade organ och vävnader för transplantation. Handlingsplanen syftar till att stärka hälso- och sjukvårdens arbete med donation från avlidna samt att skapa förutsättningar för en mer jämlik vård. En central utgångspunkt är den höga donationsviljan i befolkningen.

Sveriges anpassning till den nya EU-förordningen, den så kallade humanmaterialförordningen (SoHO), pågår. Förordningen berör flera verksamheter som tidigare varit undantagna och omfattar allt biologiskt material som tas från en människa för att användas på människa, med undantag för organ. Vilka insatser som krävs för att donationsverksamheten ska leva upp till förordningens krav är ännu oklart, men det är rimligt att anta att förordningen får konsekvenser. Tillvaratagande av vävnader i samband med organdonation omfattas av regelverket, vilket innebär att även intensivvårdens roll i detta arbete berörs.

Med ovanstående i åtanke kommer vårt arbete under 2026 att påverkas på nationell, regional och lokal nivå. Hur och i vilken omfattning är i skrivande stund ännu inte klarlagt.

Verksamhetsplan för donation i norra regionen 2026

Verksamhetsplanen är upprättad av Regionalt donationsansvarig sjuksköterska (RDAS) Anneli Holst och Regionalt donationsansvarig läkare (RDAL) Magnus Almeling.

1. Donationsfrämjande aktiviteter organ

- 1.1. Den nationella fortsättningskursen i organ- och vävnadsdonation, Steg 2, arrangeras årligen i Umeå i samarbete med Vävnadsrådet (SKR) och är öppen för deltagare från hela landet. Som regionalt donationsansvariga ingår vi i kursledningen och ansvarar för huvuddelen av föreläsningarna och arrangemangen under kursen.
- 1.2. Regelbundna simuleringstillfällen planeras för operations-, intensivvårds- och thoraxintensivvårdspersonal vid sjukhus där DCD har implementerats, i syfte att upprätthålla och säkerställa fortsatt kompetens inom DCD.
- 1.3. Steg 1 ska omarbetas till en kurs i organ- och vävnadsdonation, där grundläggande kunskap inom området ges. Kursen riktar sig till all personal inom intensivvård, operation och anestesi, som förväntas ha förståelse för donationsprocessen. Lokalt donationsansvariga ansvarar för att säkerställa utbildning av kollegor. RDAS deltar i den grupp inom VOG organ som planerar kursens upplägg.

- 1.4. Nationella Donationsmötet äger rum i Norrköping i mars 2026. Mötet organiseras årligen, och ansvaret för arrangemanget roterar mellan sjukvårdsregionerna. Under 2027 är det Norra regionen som står som värd för mötet. RDAS och RDAL kommer att planera och organisera mötet vilket förväntas uppta en stor del av arbetstiden under 2026 och kan göra att övriga planerade aktiviteter påverkas.
- 1.5. Riktade utbildningsinsatser för intensivvårdspersonal och övrig personal inom regionen kommer som tidigare att hållas när behov uppstår. Fortsatt utbildning av ST-läkare i regionen.
- 1.6. I år planeras besök på sjukhusen i Sollefteå, Piteå och Kalix för att möta lokalt donationsansvariga tillsammans med respektive chefer. Syftet är att diskutera donationsuppdraget och ge stöd i donationsarbetet. Föreläsningar för personal vid AnOpIva kommer att hållas om önskemål finns.
- 1.7. Donationsveckan (vecka 45) arrangeras lokalt. Som regionalt donationsansvariga bidrar vi med råd och stöd för dessa aktiviteter.
- 1.8. Ytterligare aktiviteter, som vi planerar att genomföra med utgångspunkt i Socialstyrelsens handlingsplan, är ännu inte beslutade.

2. Donationsfrämjande aktiviteter vävnader

- 2.1. Stödja sjukhus i norra regionen så att tillvaratagandet av vävnad från avlidna upprätthålls. Utbildningsinsatser kommer att genomföras i hela regionen gällande den nya SoHO-förordningen.
- 2.2. Det råder fortsatt en nationell brist på hud från avlidna donatorer. En samordning med brännskadeenheten i Uppsala kan komma att aktualiseras under året.
- 2.3. Socialstyrelsens handlingsplan för vävnadsdonation har granskat hela processen från donator till transplantation. Till skillnad från organdonation är flera aktörer inblandade, vilket gör samordningen svårare. Det saknas nationell överblick över behov och lager i realtid. Vilka förändringar som kommer och vad vi regionalt behöver göra utifrån handlingsplanen, blir tydligare under året.

3. Donationsfrämjande gemensamma och övriga aktiviteter

- 3.1. Det regionala mötet för donationsansvariga sjuksköterskor och läkare hålls i maj på NUS och arrangeras av RDAS och RDAL. Personal från RMV, patologen, vävnadsbankerna i norra regionen, transplantationskoordinatorer och Socialstyrelsen deltar också.
- 3.2. RDAS ska föreläsa på Nationella Vårmmötet i Patologi som 2026 hålls i Umeå.
- 3.3. Stöd till lokala donationsansvariga behövs fortsatt, särskilt kring DCD som nu finns i hela norra regionen men har få processer. Även hjälp med ny lagstiftning och dess tillämpning är fortsatt nödvändig.
- 3.4. Fortsatt samverkan med RMV för tillvaratagande av ögonvävnad och hjärtklaffar samt på sikt eventuellt hud från avlidna.

4. Planerad samverkan med andra aktörer för informationsspridning

- 4.1. En nationell projektgrupp med representanter från samtliga sjukvårdsregioner har tillsatts av Vävnadsrådet (SKR) för att utarbeta riktlinjer för den nya humanmaterialförordningen. Syftet är att underlätta implementeringen inom berörda verksamheter. Riktlinjedokumentet beräknas vara färdigställt i augusti 2027. RDAL och RDAS samarbetar med projektgruppen och följer aktivt arbetet i sin roll som ledamöter i Vävnadsrådet.
 - 4.2. Regelbundna möten med Regional vävnadssamordnare och vävnadsinrättningen, NUS. Från och med januari 2026 innehar RDAS även rollen som Regional Vävnadssamordnare.
 - 4.3. Årligt samverkansmöte med RMV.
 - 4.4. Den gemensamma teamsytan för informationsutbyte mellan grupper som arbetar med donationsfrågor nationellt kommer att användas även framöver.
5. Utbildningsinsatser för personalkategorier som normalt inte kommer i kontakt med donationsverksamhet
 - 5.1. Fortsatt verka för skapandet av en webbutbildning om donation för alla regionanställda, även utan förkunskap, i samarbete med Socialstyrelsen och/eller Vävnadsrådet.
 - 5.2. Utbildning genomförs vid kliniker med nära anknytning till intensivvård, såsom akutmottagning, neurologi, neurokirurgi, kardiologi och internmedicin, när behov uppstår.
6. Digital utbildning
 - 6.1. I samarbete med Socialstyrelsen/Vävnadsrådet initiera en webbaserad utbildning i donation (se ovan).
 - 6.2. Initiera en webbaserad Steg 1-utbildning för donationsansvariga i norra regionen, i samarbete med transplantationskoordinatorer vid Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg. Det första utbildningstillfället är planerat till maj 2026.
7. Donationer
 - 7.1. Mål för organdonationsverksamheten per sjukhus och totalt i regionen
Varje sjukhus ska ha en DAL och DAS med avsatt tid och skriftligt uppdrag. Alla möjliga organdonatorer skall identifieras av regionens intensivvårdsavdelningar.
 - 7.2. Mål för vävnadsdonationsverksamheten per sjukhus och totalt i regionen
Norra regionen ska bli självförsörjande på donerade hornhinnor och långa rörben för transplantation genom samverkan i regionen.
8. Kvalitetsmätningar
 - 8.1. Planerade kvalitetsmätningar organdonation

Uppföljning av kvalitetsindikatorer i Svenskt Intensivvårdsregister (SIR). Alla intensivvårdsavdelningar i regionen skall registrera avsnitten ”Avlidna på IVA” och ”Strukturella indikatorer” i SIR. DCD-verksamheten ingår numera i SIR-formuläret.

Utifrån en nationell granskningsmall, implementera extern journalgranskning av dödsfall mellan intensivvårdsavdelningar i regionen.

8.2. Planerade kvalitetsmätningar vävnadsdonation

Kvalitetsmätningar vid vävnadsdonation sker via vävnadsinrättningens rapportering till IVO. En internrevision av vävnadsdonationsprocessen görs årligen på NUS.

9. Informationsinhämtning och samverkan

- 9.1. Socialstyrelsens nationella handlingsplan för organ- och vävnadsdonation är presenterad för chefer och ledare, bland annat under SFAI/AnIVA mötet i september 2025. Planen, som sträcker sig över fem år, innebär ett fortsatt arbete för RDAS och RDAL i att stödja införandet av föreslagna delar.
- 9.2. RDAL och RDAS kommer fortsatt att representera Nationella expertgruppen i Socialstyrelsens Nationella Forum för donation och transplantation
- 9.3. Nationella Donationslinjen bemannas av RDAL:ar och ger medicinsk expertis dygnet runt via telefonjour.
- 9.4. Regelbundna möten planeras med Vävnadsrådet, där både RDAL som VOG Organs ordförande och RDAS som Vävnadssamordnare är ledamöter.
- 9.5. Arbete med att införa metoden TA-NRP (thorakoabdominell normoterm regional perfusion), och en kartläggning av dess påverkan på dödsbegreppet fortgår. RDAL deltar i en arbetsgrupp sammankallad av Socialstyrelsen med syfte att nå konsensus i frågan.
- 9.6. Under förutsättning att projektet genomförs kommer vi, genom våra roller i VOG organ, att ingå i styrgruppen för ett kommande nationellt projekt för neonatal organ- och vävnadsdonation.
- 9.7. Regelbundna möten med Nationellt donationscentrum (NDC) på Socialstyrelsen, framför allt i samband med Nationella expertgruppen organ-och vävnadsdonations möten.
- 9.8. Regelbundna möten med VOG Organ och Nationella expertgruppen för organ- och vävnadsdonation där vi ingår som ordförande resp. sekreterare.
- 9.9. Regelbundna regionala möten med RPO PIVoT där vi ingår som ledamöter.
- 9.10. Regelbundna möten med NAG Donation
- 9.11. Kontinuerligt arbete med Vävnadsrådets (SKR) hemsida för att skapa en attraktiv webbplats med relevant information.
- 9.12. Deltagande i Vävnadsrådets stormöte i maj där EU-förordningen, SoHO (Substance of Human Origin) om kvalitets- och säkerhetsstandarder för ämnen av mänskligt ursprung, kommer att vara i fokus även detta år.

10. Ekonomi

Ekonomi är i balans

11. Rapportering

Lokalt donationsansvariga rapporterar till regionalt donationsansvariga som årligen sammanställer en verksamhetsrapport till uppdragsgivaren, Norra Sjukvårdsregionförbundet.